

Landskap: Halland Upptecknare: Thoru Brogårdh, Halland
 Härad: Hök Berättare: August Persson, Ålderdoms-
 Socken: Knäred Berättarens yrke: hemmit, Knäred
 Uppteckningsår: 1963 Född år 1873 i Knäred

Knallar. s. 1.
 "Ma-Maryn" botade sjukva. s. 1.
 Om brekten Trav, som var i
 Finland och Leipzig u. krig. s. 1-2.
 Fackklippning. s. 2.
 Försäljning av ull, stickade
 vantar o. tröjor m. m. s. 3.

ACC. N:R M. 16382:1.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

"Förr bodde det många knallar här i bygden. Dessa sålde yllevaror och drog långväga åstad. Den siste var Karl i Höjden, tror jag. Efterhand som de slutade upp med att sticka här, köpte han sina varor från Borås och drog omkring med det där och sålde. Han hade en bror som hette Edvard, och även han knallade omkring. De var födda i Stubbhult i Hishult. En gång minns jag, att Karl i Höjden hade fått sin arm ur led. Jag sprang då ner till Skansen och lånade en häst och körde iväg med honom till Ala-Marjan på natten. Ala-Marjan var mycket skicklig på benbrott och hade rätt stor praktik på sin tid. När vi kom dit, satte hon snart armen i rätt läge. Hon tog ett garnnystan och lade under armhålan, och så rätade hon upp det hela. På en 14 dagar var Karl fullt återställt och kunde börja arbeta igen. Ja Ala-Marjan var en duktig kvinna.

En man vid namn Isak Johansson, hade blivit överkörd av tåget och kom till lasarettet, där han fick ligga i flera månader, utan att de klarade upp det. Då sände man i tysthet dit Ala-Marjan för att hon skulle kunna se, hur det var fatt med honom. Hon sa, då till de anhöriga:
- Ja, hade jag fått honom under behandling genast, skulle han nog varit bra nu.

Efter en tid kom han däremot under hennes behandling och blev faktiskt bra, fränsett att han blev litet halt. Ala-Marjan var synnerligen skicklig och var därför mycket anlitad. Det var även vanligt att hon hade folk, som låg hemma hos sig för benbrott och sådant. De kunde ligga där både 8 och 14 dagar.

När jag var en 8-10 år gammal arbetade hos oss en kvinna som vi kallade för Travan. Hennes far hette Trav och hade varit knekt. Självt hette hon Pernilla och hade varit gift med en som hette Nils Petter. En sommar när Pernilla var hemma hos oss och räfsade, talade hon om sin far och vad han hade varit med om. Han kom ut i kriget, och en gång när han var i Finland, var han borta i 4 år. Där låg de tätt bredvid ryssarna. En gång när Trav skulle gå bort ett tag för eget behov, ja Ni förstår väl vad det var fråga om, kom det fram ryssar och skulle ta honom till fånga. Trav tecknade då till dem i vilket ärende han var ute. De förstod och lät honom vara i fred. Nu hör till historien, att Trav var en kolo-salt stöy och stark karl. När han så var färdig, reste han sig och

13/8-63

tog sin stora läderlivrem i vilken det hände en hel del tunga saker. Med detta slog han den ena ryssen på skallen så denne damp ned på marken. Därefter gav han sig på de andra två, och på så sätt slog han ihjäl dem alla tre. Där han kom tillbaka till sin trupp, talade han om, vad han gjort. Då följde de med honom för att se, om han talat sanning. Jojomän, där fann de mycket riktigt de tre ihjälslagna ryssarna. Efter ett sådant stordåd skulle Trav förstås stiga i graderna, men till detta sa han endast:

- Nähä, det vill jag inte, men jag är aldrig mätt, så jag vill ha dubbla portioner i stället.

Det fick han också. Han berättade även att det var en hel hop, som den gången vänt ut i kriget, men att han var den ende som kom tillbaka med livet i behåll.

Trav skulle också ha varit med vid slaget i Leipzig mot Napoleon. Travan berättade, att då hade de inte fått mat på tre dagar, men de fick så mycket tuggtobak som de ville ha plus en jumfru brännvin. När det sedan slutat med nederlag för Napoleon, hade truppförbandschefen sagt:

- Nu får ni äta vad ni vill, men håll ögonen öppna, ty de skall då inte kunna överrumpla oss.

Trav hade sin knektatjänst i S. Unnaryd någonstans.

Förr hade kvinnorna mycket arbete med ullen här i socknen, och det stickades vantar, strumpor och tröjor i så gott som varje stuga. Man tog också hem islandsull, men denna var ett rackartyg att handskas med. Den var för lång, så vi måste först klippa den, innan vi kunde arbeta upp den. Jakob och Sven Bengtsson i Hishult, tog hem stora båtlaster, stor drommar på den tiden, och det där användes till sjömanströjor. Sådan ull kallade vi 'Jyske'. Det var visst någon från Jylland, som en gång skulle ha börjat med att ta hem den. Den var ju bra på så sätt. att när det regnade, rann det våta av och den var dessutom tjock och mycket varm. Det var många sjömän. ja även gruvarbetare, som nyttjade de där jysketröjorna. De var väldigt bra som sagt, och då hade bomullen ännu ej blivit så allmän. Jag hade själv en sådan tröja i

många år. Denna fick jag när jag skulle börja arbeta i Hyllinge gruvor, men jag kom aldrig dit. Tröjan hade jag däremot i många år och krängde den på mig, då jag skulle ut i skogen och arbeta. Samtidigt som Sven och Jakob Bengtsson tog hem ullen, Jakob Bengtsson blev mäktig förmögen med åren, köpte de upp strumporna som folket stickade här i bygderna. Vi hade även en som hette Sven Svensson. Han sålde, vad han köpte upp här hemma uppe i Stockholm. Svensson var grossist i både vantar, strumpor och bingetröjor. Vi hade själva en tolv får. Det var rätt mycket arbete då de skulle klippas. Vi tvättade alltid fåren innan vi klippte dem. I ett stort saltkar, med varmt vatten och soda tvättade vi dem. När de sedan kom upp därifrån hällde vi rent varmt vatten över dem och kääppade till för att det smutsiga vattnet skulle gå av. Sedan gjorde de sina krumelurer och riste sig så att vattnet stod som en stor sky runt omkring. För att de inte skulle skitta ner sig fick de ligga på ny råghalm i fårarhuset. Dagen efter klippte vi dem, och den ullen var porös och fin skall jag säga. Sommarullen var i regel bäst. Den andra var mera stum, knutig och eländig. Det såldes mycket ull på Laholms torg på den tiden, Många köpte ull, som de själva sedan kardade och spann. Omkring 1910 fick vi ungefär en krona skålpundet för tvättad ull. Man var förstas räd för att torka ullen alldeles för mycket, för då blev den ju lättare och man fick följaktligen mindre betalt. Men köparena rände ner nävarna i topåsarna, och kände efter att ullen var torr. Det var andra tider förr, då man ville ha rejäla grejor på sig. Nu skall de ju bara ha det där nylonet".